

Li Andersson vas

Kirjallinen kysymys 75 vuotta täyttäneiden henkilöiden vammais- palveluiden rajoittamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Hallitus on ohjelmassaan päättänyt vähentää kuntien kustannuksia yhdellä miljardilla eurolla karsimalla lakisääteisiä tehtäviä sekä niiden toteuttamista ohjaavia velvoitteita. Tehtävien ja velvoitteiden vähentäminen on osa hallituksen säästö- ja rakennepoliittista ohjelmaa. 17.2.2016 hallitus tiedotti asiasta, ja samalla julkistettiin Kuntien kustannusten karsiminen tehtäviä ja velvoitteita vähentämällä -asiakirja.

Yhtenä lukuisista säästötoimenpiteistään hallitus esittää vammaispalvelulain ja kehitysvammalain yhdistämistä yhdeksi vammaisten henkilöiden erityispalveluja koskevaksi laiksi. Uusi laki säädettäisiin tulemaan voimaan kaksivaiheisesti. Osana uutta lakia sen ensimmäisessä vaiheessa (v. 2018) säädettäisiin 75 vuoden yläikäraja oikeuteen saada liikkumista tukevia palveluja.

Toisessa vaiheessa (v. 2019) tulisi 75 vuoden yläikäraja voimaan myös muissa vammaisten henkilöiden erityispalveluissa, kuten henkilökohtaisessa avussa, asumista tukevissa palveluissa, päiväaikaisessa toiminnassa, lyhytaikaisessa huolenpidossa sekä valmennuksessa ja tuessa. Kokonaisuudessaan uudistuksen arvioidaan säästävän kuntien menoja 61 miljoonaa euroa. Käytännössä siis vammaisten henkilöiden palveluista leikataan.

Asiakirjassa perustellaan leikkauspäätöstä sillä, että vammaispalvelulainsäädännön jälkeen iäkkäiden henkilöiden palvelujen turvaamiseksi on säädetty ns. vanhuspalvelulaki ja uudistettu sosiaalihuoltolaki, jotka turvaavat iäkkäiden vammaisten henkilöiden palvelut riittävällä tavalla. Asiakirjassa todetaan, että on kuntien velvollisuus huolehtia, että iäkkäät henkilöt saavat tarpeen mukaiset palvelut sosiaalihuoltolain ja vanhuspalvelulain nojalla. Asia ei kuitenkaan ole näin yksinkertainen.

Ehdotus 75 vuotta täyttäneiden siirtämisestä vammaispalvelulain etuuksien piiristä sosiaalihuoltolain etuuksien piiriin merkitsee siirtymistä vahvasti yksilölliseen tarveharkintaan.

Sosiaalihuoltolaissa esimerkiksi liikkumista tukevien palveluiden järjestäminen yksittäisen asiakkaan tasolla on sidoksissa moniin ehtoihin. Ensinnäkin ei-yksilöllisesti liikkumista edistetään ensisijaisesti joukkoliikenteellä mukaan lukien kutsu- ja palveluliikenne. Toiseksi sosiaalihuoltolaki antaa kunnalle varsin vapaan harkintavallan siinä, mitä liikkumisen tukimuotoja kunta käyttää.

Kirjallinen kysymys KK 114/2016 vp

Sosiaalihuoltolaissa todetaan, että liikkumisen tukea voidaan järjestää seuraavilla toteuttamistavoilla tai niiden yhdistelmillä: 1) julkisten liikennevälineiden käytön ohjauksella ja ohjatulla harjoittelulla; 2) saattajapalveluna; 3) ryhmäkuljetuksina; 4) korvaamalla taksilla, invataksilla tai muulla vastaavalla ajoneuvolla tapahtuvasta kuljetuksesta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset; 5) muulla soveltuvalla tavalla (SHL 23.3 §).

Laki siis velvoittaa kuntaa ainoastaan järjestämään joitain sosiaalihuoltolaissa mainituista liikkumista edistävistä palveluista. Laki ei kuitenkaan velvoita kuntaa nimenomaisesti myöntämään esimerkiksi taksiseteleitä liikuntarajoitteisille yli 75-vuotiaille. Päätökset taksiseteleistä tai muista liikkumista edistävistä palveluista ovat kunnan vapaassa harkinnassa.

75 vuotta täyttäneiden henkilöiden vammaispalveluiden rajoittaminen on myös yhdenvertaisuuskysymys. Perustuslain 6 §:n 2 momentin täsmällisen ja ehdottoman syrjintäkiellon mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan esimerkiksi iän tai vammaisuuden perusteella.

Nykyisen vammaispalvelulain (380/1987) tarkoitus on lain 1 §:n mukaan edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä. Tämä tarkoitus toteutuu vain, jos kaikki vammaiset henkilöt iästä riippumatta kuuluvat lain piiriin. Ei ole nähtävissä hyväksyttävää perustetta asettaa vammaisia henkilöitä eriarvoiseen asemaan heidän ikänsä perusteella.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten hallitus aikoo varmistaa, että yli 75-vuotiaiden vammaisten henkilöiden palvelut säilyvät täysin samanlaisina ikärajan voimaantulon jälkeen ja

miten hallitus aikoo varmistaa, että yli 75-vuotiaat vammaiset henkilöt eivät joudu eriarvoiseen asemaan ikänsä takia ikärajan voimaantulon jälkeen?

Helsingissä 4.3.2016

Li Andersson vas